

NASIENRIGLYNE

EKSAMEN		NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT
GRAAD		12
DATUM		MEI/JUNIE 2026
VAK		GEOGRAFIE
VRAESTEL		2
PUNTETOTAAL		150
TYDSDUUR (UUR)		3
AANTAL BLADSYE		11

SOUTH AFRICAN COMPREHENSIVE ASSESSMENT INSTITUTE
SUID-AFRIKAANSE KOMPREENSIEWE ASSESSERINGSINSTITUUT

FINAAL GOEDGEKEURDE NASIENRIGLYNE	
VERGADERINGSDATUM	
UMALUSI-MODERATOR	
HOOFNASIENER	
INTERNE MODERATOR	

AFDELING A

VRAAG 1: LANDELIKE EN STEDELIKE NEDERSETTINGS

1.1

1.1.1 Y ✓

1.1.2 Z ✓

1.1.3 Y ✓

1.1.4 Z ✓

1.1.5 Y ✓

1.1.6 Y ✓

1.1.7 Z ✓

1.1.8 Y ✓

(8x1)(8)

1.2

1.2.1 D ✓

1.2.2 A ✓

1.2.3 C ✓

1.2.4 A ✓

1.2.5 B ✓

1.2.6 C ✓

1.2.7 B ✓

(7x1)(7)

1.3

1.3.1 Landelik-stedelike migrasie ✓

(1x1)(1)

1.3.2 • Beter werksgeleenthede ✓

- Hoër lone ✓
- Meer opvoedkundige instellings en geleenthede ✓
- Beter gesondheidsorg en laer sterftesyfers ✓
- Hoër lewenstandaard en meer gerieflike huise ✓
- Beter toegang to maatskaplike dienste en geleentheid vir sosiale en kulturele aktiwiteite ✓
- Beter leefstyl – die “helder ligte” van die stad ✓
- Veiligheid ✓

[ENIGE TWEE] (2x1)(2)

1.3.3 **Positief**

- Stedelike migrasie kan ekonomiese groei bevorder deur arbeid vir stedelike nywerhede te voorsien. ✓✓
- Migrante bring nuwe kulturele invloede na stedelike gebiede. ✓✓

Negatief

- Behuisingstekorte, informele nedersettings (plakkerskampe) en krotbuurte – waar toestande swak kan wees, met 'n gebrek aan basiese geriewe soos skoon water en elektrisiteit. ✓✓
- Té veel mense in een plek veroorsaak oorbevolking. ✓✓
- Druk op infrastruktuur, bv. vervoer, afvalbestuur en gesondheidsorg word oorlaai. ✓✓
- Hoë vlakke van verstedeliking kan lei to verhoogde besoedeling, met meer afval wat gegenereer word en groter druk wat op die omgewing geplaas word. ✓✓
- Gesondheidskwessies – digbevolkte gebiede dra makliker siektes oor. ✓✓
- Sosiale ongelykheid, met groter welvaartsverskille wat tot sosiale spanning kan lei. ✓✓

[Moet ten minste EEN positief en EEN negatief bevat.]

(2x2)(4)

1.3.4 • Ekotoerisme (gidse en operateurs) ✓

- Hernubare Energie (tegnici) ✓
- Gesondheidsorg (professionele persone) ✓
- Onderwys- en opleidingsentrums ✓
- Kleinskaalse vervaardiging ✓
- Bos- en wildlewebestuur ✓
- Plaaslike voedselproduksie en markte ✓
- Vervoer- en logistieke dienste ✓
- Vakmanne en ambagslui ✓
- Landboubedryf (entrepreneurs) ✓

[ENIGE TWEE] (2x1)(2)

- 1.3.5
- Verlies aan kliënte vir landelike dienste lei tot sluiting of minder gereelde dienste. ✓✓
 - Moeiliker om dienste in landelike gebiede te verbeter aangesien beleggings op stedelike gebiede fokus om die bevolkingsdruk te hanteer. ✓✓
 - Verlies aan geskoolde werkers om die dienste te lewer. ✓✓
 - Minder gehalte dienste beskikbaar in die landelike gebied. ✓✓
 - Landelike gebiede raak verval. ✓✓

[ENIGE DRIE]

(3x2)(6)

(15)

1.4

- 1.4.1 SSK/sentrale sakekern ✓

(1x1)(1)

- 1.4.2
- Hoë geboue weens die hoë grondwaarde in die SSK/SBD. ✓✓
 - Relatief smal geboue om meer geboue in te pas. ✓✓
 - Dig op mekaar gepak/min oop ruimte weens kompeterende grondgebruik in die SSK/SBD. ✓✓

[ENIGE TWEE]

(2x2)(4)

- 1.4.3 Gebied aan die buitekant van die dorp met gemengde grondgebruik ✓✓

(1x2)(2)

- 1.4.4
- landbou ✓✓
 - lughawe ✓✓
 - residensieel ✓✓
 - rekreasie/gholf ✓✓

[ENIGE EEN]

(1x2)(2)

- 1.4.5
- Groot oop spasies ✓✓
 - Goedkoper grond ✓✓
 - Rustige lewe ✓✓
 - Minder besoedeling ✓✓
 - Steeds toegang tot stedelike fasiliteite ✓✓

[MOET VERDUIDELIK, nie net lys nie.]

[ENIGE DRIE]

(3x2)(6)

(15)

1.5

1.5.1 Die agteruitgang en verval van stedelike gebiede, dikwels gekenmerk deur vervalle geboue en infrastruktuur en sosiale probleme. ✓✓ (1x2)(2)

1.5.2 Swaar nywerhede ✓ (1x1)(1)

1.5.3 Toename in eiendomswaardes ✓✓
Die verskuiwing/ontworteling van gesinne ✓ (2x2)(4)

1.5.4 Dit is baie suksesvol omdat:

- Dit nou 'n kulturele spilpunt is wat plaaslike inwoners en toeriste aantrek en sodoende baie inkomste vir die gebied genereer. ✓✓
- Werkgeleenthede is geskep. ✓✓
- Bekostigbare behuising is geskep vir die plaaslike gemeenskap. ✓✓
- Die gemeenskap is betrokke by opleidingsprogramme. ✓✓
- Die gemeenskap is betrokke by die ontwikkeling van die gebied. ✓✓
- Plaaslike besighede word ondersteun, wat beteken dat die ekonomie in die gebied groei. ✓✓

[ENIGE VIER – moet verduidelik.] (4x2)(8)

(15)

TOTAAL VRAAG 1: [60]

VRAAG 2: EKONOMIESE GEOGRAFIE

2.1

- 2.1.1 A ✓
- 2.1.2 B ✓
- 2.1.3 D ✓
- 2.1.4 C ✓
- 2.1.5 C ✓
- 2.1.6 C ✓
- 2.1.7 A ✓
- 2.1.8 A ✓

(8x1)(8)

2.2

- 2.2.1 A ✓
- 2.2.2 B ✓
- 2.2.3 B ✓
- 2.2.4 A ✓
- 2.2.5 B ✓
- 2.2.6 A ✓
- 2.2.7 A ✓

(7x1)(7)

2.3

- 2.3.1 Kleinskaalse boerdery is 'n tipe landboupraktyk wat fokus op die verbouing van 'n klein stuk grond. Hierdie plase verbou tipies verskeie gewasse, soos groente, vrugte en graan, of teel 'n kleiner aantal vee. ✓✓

(1x2)(2)

- 2.3.2
- Beperkte markte ✓
 - Finansiële beperkings ✓
 - Onvoldoende infrastruktuur ✓

[ENIGE EEN]

(1x1)(1)

- 2.3.3
- Handearbeid ✓✓
 - Geen landbou-infrastruktuur ✓✓
 - Klein grondoppervlak word bewerk ✓✓
 - Basiese implemente/geen meganisasie ✓✓
 - Basiese vervoer word gebruik om by verkooppunt uit te kom ✓✓
 - Vervoer is moeilik ✓✓
 - Klein hoeveelhede produkte ✓✓

[ENIGE TWEE]

(2x2)(4)

- 2.3.4
- Kleinskaalse plase skep werkgeleenthede vir landelike gemeenskappe en verlig armoede en werkloosheid. ✓✓
 - Deur werk en inkomste te genereer, verbeter kleinskaalse plase lewensgehalte in landelike areas – gesinne kry beter toegang tot onderwys, gesondheidsorg en basiese noodsaaklikhede, wat uiteindelik bydra tot armoedevermindering. ✓✓
 - Kleinskaalse boere speel 'n kritieke rol in plaaslike voedselproduksie en voed meer as die helfte van die wêreldbevolking. ✓✓
 - Diversifisering van boerdery (bv. stapelgewasse en vee) maak voedselsisteme meer veerkragtig. ✓✓
 - Bevorder voedselsekuriteit deur plaaslike produksie en verminder afhanklikheid van eksterne bronne. ✓✓
 - Kleinskaalse boere bevorder tradisionele en inheemse gewasse wat dieetdiversiteit verbeter en wanvoeding aanspreek. ✓✓
 - Baie kleinskaalse boere gebruik volhoubare praktyke soos agro-ekologie en organiese metodes wat grondbewaring, waterbestuur en biodiversiteitsbewaring bevorder. Dit dra by tot die langtermynvolhoubaarheid van landboustelsels. ✓✓

[ENIGE VIER]

(4x2)(8)

(15)

2.4

- 2.4.1 a) Voedselsekuriteit is wanneer alle mense, te alle tye, fisiese en ekonomiese toegang het tot genoegsame, veilige en voedsame kos wat aan hul dieetbehoeftes voldoen. ✓✓

(1x2)(2)

- b)
- Covid 19-inperkings ✓
 - Ekonomiese swaarkry ✓
 - Onlangse inflasie ✓

[ENIGE TWEE]

(2x1)(2)

- 2.4.2 Droogtes ✓

(1x1)(1)

2.4.3 a) Kinders ✓

(1x1)(1)

- b)
- Groeivertraging ✓
 - Kinders sal onderontwikkel wees en sal nie kan leer nie omdat hulle nie kos het nie. ✓
 - Hulle verlaat skool en behaal geen kwalifikasie nie. ✓
 - Hulle sal nie 'n ordentlike werk kan kry nie. ✓
 - Hulle sal min tot geen inkomste hê en in armoede verval. ✓

[ENIGE TWEE]

(2x1)(2)

2.4.4 Ekonomiese swaarkry ✓

(1x1)(1)

2.4.5 **Onderskei:** Een verwys na die bestaan van kwaliteit kos, terwyl die ander verwys na die vermoë om dié kos te verkry.

Vraag vereis om te onderskei, nie te definieer nie!

[Voedselbeskikbaarheid verwys na die fisiese bestaan van genoegsame kwaliteit kos. ✓ Voedselsekerheid/toegang is die vermoë van huishoudings om gereeld genoegsame hoeveelhede toepaslike en gewenste kos aan te skaf vir 'n voedsame dieet. ✓]

(1x2)(2)

- 2.4.6
- Verhoog voedselproduksie. Moedig gesinne aan om hul eie kos te produseer en te belê in voedselverwerkingsentrums. ✓✓
 - Bevorder toegang tot hulpbronne. Meer toegang tot grond, tegnologie, krediet en opleiding. ✓✓
 - Ondersteun kleinskaalse boere. Voorsien uitbreidingsdienste en hulp aan kleinskaalse boere. ✓✓
 - Verbeter verspreiding. Belê in verspreidingsfasiliteite om kos na tekortgebiede te vervoer. ✓✓
 - Verbeter voedingsopvoeding. ✓✓
 - Verbeter voedselveiligheid. Help informele handelaars en kleinsakehandelaars om die kwaliteit van hul produkte te verbeter. ✓✓
 - Verbeter werkskepping. Skep werksgeleenthede in die landbousektor. ✓✓
 - Verbeter landelike infrastruktuur deur 'n kosteverdelingsbenadering. ✓✓
 - Verskaf maatskaplike vangnetten om die armste huishoudings teen seisoenale hongerte te beskerm. ✓✓
 - Gee aansporings deur belasting- en monetêre beleid om die voedselsektor te ondersteun. ✓✓
 - Verbeter toegang tot vars produkte soos vrugte en groente. ✓✓

[ENIGE TWEE]

(2x2)(4)

(15)

2.5

2.5.1 KwaZulu-Natal ✓✓ (1x2)(2)

2.5.2

- om buitelandse beleggings aan te trek ✓✓
- om uitvoere te verhoog ✓✓
- om Suid-Afrikaanse produkte meer mededingend te maak ✓✓
- om vervaardiging te bevorder ✓✓
- om werk te skep ✓✓

(2x2)(4)

2.5.3

- dit het bestaande infrastruktuur ✓
- toegang tot 'n diepseehawer ✓

(2x1)(2)

2.5.4 Mosambiek ✓ (1x1)(1)

2.5.5

- Het 'n diepseehawer (kan groot en swaar gelaaide skepe hanteer). ✓✓
- Haver maak goedkoper uitvoer moontlik en goedkoper invoer van goedere wat nodig is vir vervaardiging goedere. ✓✓
- Goeie verbindings met industriële kerngebiede, soos Durban, Pinetown en PWV). ✓✓
- Genoeg grondstowwe, bv. suikerriet. ✓✓
- Weens toeganklikheid en vraag is 'n goeie mark beskikbaar (plaaslik en internasionaal). ✓✓
- Geskikte klimaatstoestande vir verskeie gewasse. ✓✓
- Goeie reënval (waterbronne). ✓✓
- Groot arbeidsmag beskikbaar. ✓✓
- Regeringsondersteuning. ✓✓
- Genoegsame grond beskikbaar. ✓✓
- Relatief goedkoop en voldoende elektrisiteit. ✓✓
- Steenkoolmyne naby. ✓✓

[ENIGE DRIE] (3x2)(6)

(15)

TOTAAL VRAAG 2: [60]

TOTAAL AFDELING A: [120]

AFDELING B

VRAAG 3: GEOGRAFIESE VAARDIGHEDE EN TEGNIEKE

3.1

3.1.1 B ✓ (1x1)(1)

3.1.2 C ✓ (1x1)(1)

3.1.3 B ✓ (1x1)(1)

3.1.4 a) HI $4,6 \text{ cm} \times 0,5 = 2\,300 \text{ m}$ ✓ (kontroleer op gedrukte bylae)

$$\frac{136,9 \text{ m}}{2\,300 \text{ m}} \div \frac{136,9}{136,9} = \frac{1}{16,80} \text{ of } 1:16,80 \text{ ✓} \quad (3x1)(3)$$

b) Steiler ✓ (1x1)(1)

3.1.5 $0,7 \text{ cm} \times 0,9 \text{ cm}$
 $0,7 \times 100 = 70 \text{ m}$ ✓
 $0,9 \times 100 = 90 \text{ m}$ ✓
 $70 \text{ m} \times 90 \text{ m} = 6,300 \text{ m}^2$ ✓ (3x1)(3)

(10)

3.2

3.2.1 Om graan te stoor ✓ (1x1)(1)

3.2.2 • Landbou ✓
 • Bosbou ✓ (2x1)(2)

3.2.3 SSK/sentrale sakekern ✓✓ (1x2)(2)

3.2.4 Lae-inkomste (1x1)(1)

3.2.5 a) gholfbaan ✓ (1x1)(1)

b) stedelik-landelike rand/grens ✓ (1x1)(1)

c) rioolaanleg ✓ /watersuiweringsaanleg ✓
 [NET EEN] (1x1)(1)

3.2.6 a) Primere ✓ (1x1)(1)

b) suiwelboerdery/onverwerkte rou produk ✓ (1x1)(1)

3.2.7 Uitgraving ✓ (1x1)(1)

(12)

3.3

- 3.3.1 Afstandwaarneming is 'n tegnologie wat gebruik word om inligting in te samel en 'n objek of plek te ondersoek sonder om enige fisiese kontak daarmee te maak. ✓✓ (1x2)(2)
- 3.3.2 • Dam ✓
• Bewerkte grond/beboude land ✓
[ENIGE EEN] (1x1)(1)
- 3.3.3 Vektor ✓ (1x1)(1)
- 3.3.4 Vliegveld ✓
Paaie ✓ (2x1)(2)
- 3.3.5 Naam van pad
Lengte
Geteerde pad
Verbind dorpe
[ENIGE TWEE] ✓✓ (2x1)(2)
- (8)

TOTAAL VRAAG 3: [30]

TOTAAL AFDELING B: [30]

GROOTTOTAAL: [150]